

اخلاق عملی در حسینیة همدانی‌ها

علی مزوعی خبرنگار گروه نقد روز

در یک هفته اخیر صحبت‌های علیرضا پناهیان، سخنران مذهبی در فضای مجازی دو مرتبه محل نقد قرار گرفته است. نخستین بار زمانی بود که او روایتی از پیام امام خمینی به طیب حاج رضایی را مطرح کرد و مدعی شد امام خمینی در زمانی که در تبعید و خارج از ایران بوده است (یعنی سال ۱۳۴۳ به بعد) به واسطه آقای عراقی (یکی از مبارزان انقلاب) از طیب درخواست می‌کند که سالگرد عزاداری ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را بین نرود. این ادعا اما از جانب برخی تاریخ پژوهان و رسانه‌ها رد شد. پس از آن بار دیگر الفاظی که پناهیان در مورد حضرت علی(ع) به کار گرفته مورد مناقشه قرار گرفت و برخی با این استدلال که پناهیان با استفاده از تعبیر گوشت تلخ به مقام ایشان اهانت کرده نسبت به وی معترض شدند که از جمله آنها شیخ حسین انصاریان بود. پس از این انتقادات پناهیان ضمن پذیرش این اشتباه کلامی تشریح کرد که وی درحال بیان صحبت‌های مخالفان امیرالمومنین بوده است. او همچنین برای دلجویی به دیدار شیخ حسین انصاریان رفت. رفتار پناهیان از این جنبه که اشتباه خود را پذیرفته و به جبران آن پرداخت می‌تواند برای سایر سخنرانان که امکان خطا در الفاظ دارند درس‌آموز باشد، به‌ویژه اگر که سخنرانی‌شان در مورد شخصیت‌های برجسته تاریخ و ائمه معصومین باشد.

ماجرای واژه تلخ

سحرگاه روز شنبه ۱۸ فروردین مصادف به ۲۶ رمضان بود که پناهیان به‌عنوان سخنران برنامه «ماه من» در شبکه ۳ سیما اظهاراتی را مطرح کرد که علی‌رغم دقت محتوا در الفاظ نکات مورد انتقادی را در خود داشت. او در این سخنرانی برای اینکه حساسیت امیرالمومنین و پیامبر را بر سر مساله بیت‌المال در زمان دوران زعامت حکومت اسلامی توسط آنها بیان کرده باشد به روایاتی در مورد گلابه‌مندی برخی چهره‌ها نسبت به این حساسیت اشاره کرد. چهره‌هایی که این حساسیت را به خشونت تعبیر می‌کردند. پناهیان برای شیواری شدن بحث، این تعبیر مخالفان را با کلمه گوشت تلخی جایگزین کرده و از زبان منتقدان حکمرانی عادلانه امیرالمومنین(ع) از ایشان به‌عنوان گوشت تلخ یاد کرد و انتقادات مخالفان را با زبان اول شخص این‌گونه بیان کرد: «در مقام خلافت گوشت تلخی می‌کرد، آمد بیت‌المال را مساوی تقسیم کرد. آقا هیچ کس نمی‌شود با او رفیق شود. یک بانوی درست کن تا آن باند حکومت را نگه دارند. لاقفل دم آنها را ببین. تو یک دانه رفیق برای خودت نمی‌گذاری... از این بدتر وضعیتی بود که رسول خدا به وجود آورد. رسول خدا هم نه یک رفیق برای خودش و نه برای علی نگه داشت. فکر نکنیم که رسول خدا مهربان بود، امیرالمومنین گوشت تلخ بود... در روز اول هرکس که می‌آمد با او پیمان ببندد و می‌خواست خودش را شریک کند، پیامبر می‌فرمود نه و اصلا خیلی‌ها را هم تاراند.

اینکه ۱۳ سال طول کشید به خاطر همین گوشت تلخی بود.» زمانی که این جملات را بدون توجه به کلیت صحبت و گزینشی مورد توجه قرار دسیم طبعاً هم نسبت به الفاظ گلابه‌مند می‌شویم و هم به اشتباه گمان می‌کنیم که پناهیان در حال انتقاد به مدل حکومت پیامبر اسلام و حضرت علی بوده و آنها را متهم به خشونت بی‌رویه می‌کند. اما این تعبیر باید در دل کل سخنرانی مورد توجه قرار گیرد. این سخنرانی مذهبی با بیان این جملات نوع نگاهی را تشریح می‌کند که برخی چهره‌های سیاسی معاصر حضرت علی به خاطر حسادت به ایشان داشتند. او در این رابطه طلحه و زبیر را مثال می‌زند که به خاطر همین حسادت و عدم کسب منفعت در مقابل حضرت علی شمشیر کشیدند و همچنین به نامه امیرالمومنین به معاویه اشاره می‌کند که در آن آمده است: «از دست قضا حکومت به دست من افتاده است و الا نمی‌گذاشتند.» پناهیان ریشه تقابل‌ها با حضرت علی را در حسادت معنوی آنها دانسته که به مرور تشدید شده بود. یک روز پس از این اظهارات و با شدت گرفتن دامنه انتقادات، پناهیان در همین برنامه به دفاع از خود پرداخته و این موضوع را که او از زبان مخالفان امیرالمومنین سخن می‌گفته را این‌گونه تشریح کرد: «تمام آن عباراتی را که من به کار بردم، از جانب حسودانی بود که نسبت به امیرالمومنین حسادت داشته و ولایت و سنجگیری‌های ایشان را بر نمی‌تافتند و من اسناد آن را صریح‌تر می‌خوانم که باید دقیق دانسته شود. این که ایشان گوشت تلخ بود، نظر من نیست بلکه از زبان حسودان گفتم. همین جا یک تشکر هم از منتقدان مغرض از اینترنت‌شال گرفته تا بقیه می‌کنم، زیرا به من رحم کرده و آن قسمتی را

که گفتم «باید ولی خدا را کشت» را تقطیع نکرده و نگفتند که فلانی حکم قتل ولی خدا را داد.» پناهیان این گزاره را که برداشت اشتباه از صحبت‌های او ناشی از روایت سریع موضوع است را این‌گونه پاسخ داد: «هر جمله‌ای را باید در فضای سخن تحلیل کرد و اگر ما جمله‌ای را جدا کرده و براساس آن قضاوت کنیم، مثل خوراج است که حکم قتل ولی خدا را به دست آوردند. حتی در قرآن اگر به یک آیه توجه کرده و آیات دیگر را نادیده بگیرید، ایراد وارد می‌شود.» او در پایان اشتباه در سخنرانی ایراد شده را نیز پذیرفت: «ما میرا از ضعف نیستیم اما بعد از این اتفاق، اعتمادبه‌نفس من بالا رفت، زیرا ما ۲۷ جلسه است که درباره افرادی که مغرضانه صحبت کردند، حرف می‌زنیم اما فقط یک گریک از کلام ما گرفتند.»

محتوا درست بود اما فرم نه

پناهیان ازجمله روحانیونی است که همواره برای ارتباط با مخاطب از شیوه‌های بدیعی همچون عامیانه‌گویی در بیان استفاده می‌کند. این امر اگرچه برای جذب مخاطبان و القای سخن به آنها موثر عمل می‌کند اما زمانی که در مورد شخصیت‌های برجسته به کار گرفته می‌شود هم احتمال خطا را بالا می‌برد و هم ممکن است در افکار عمومی نسبت به رعایت شدن شأن اولیاءالله حساسیت ایجاد کند، لذا وقت بیشتری در بیان را می‌طلبد. استفاده از لفظ گوشت تلخ در مورد ائمه معصومین آنها را با زبان اول شخص طبیعتاً فرصت تقطیع و استخراج محتوای اهانت‌آمیز را فراهم می‌کند، لذا سخنران باید در زمان استفاده از این تعبیر قید کند که این موارد از زبان خود او نبوده

به بهانه کندی‌های تازه اینترنت، «فرهیختگان» بهانه‌های قطعی در سال قبل را بازخوانی می‌کند

امسال دلیل جدید برای قطع اینترنت داشته باشید

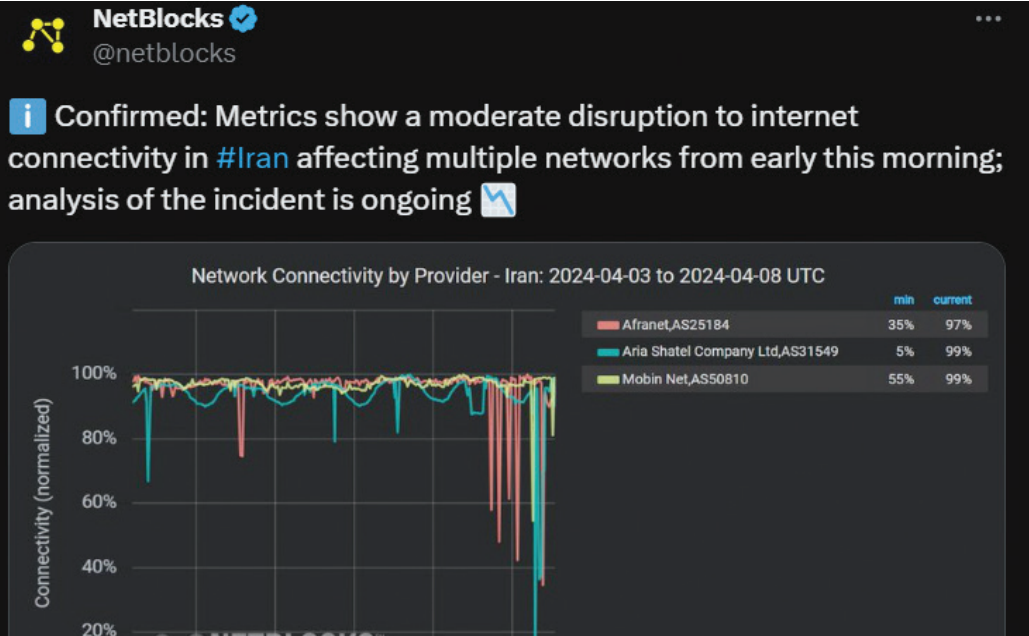

علی ملکی خبرنگار گروه نقد روز

یک روز پس از صحبت‌های وزیر ارتباطات درمورد لزوم افزایش کیفیت و سرعت اینترنت، برخی کاربران از اختلال در شبکه سراسری اینترنت در روز ۲۰ فروردین خبر دادند. شرکت ارتباطات زیرساخت در توضیح این اختلال اعلام کرد که با توجه به اینکه شبکه ارتباطات زیرساخت به صورت آنلاین بررسی می‌شود هیچ اختلالی در شبکه زیرساخت کشور نیست و احتمال می‌رود مشکل و اختلال از یکی از اپراتورهای مخابراتی باشد که توسط مسئولان مربوطه بررسی می‌شود. با این حال اما لحظه تنظیم این گزارش هیچ‌یک از اپراتورهای ارائه‌دهنده اینترنت مسئولیت این اختلال را نپذیرفته است. در سال گذشته دلیل بسیاری از قطعی‌های اینترنت، ایجاد اختلال در شبکه فیبر نوری خارج از کشور یا توسعه زیرساخت‌های داخل اعلام می‌شد. اکنون اما مشخص نیست که دلیل اختلال اخیر چیست.

یک میلیارد دلار خسارت اختلال در اینترنت

در شرایطی که مردم، کسب و کارها و حتی دستگاه‌های مختلف اجرایی و اداری روز به روز نیاز بیشتری به اینترنت پایدار پیدا می‌کنند، این امر مهم باید بیش از پیش مورد توجه مسئولان قرار بگیرد. چنانکه بر اساس جدیدترین آمار پایگاه استاتیستا، در ایران ۳۳ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر از شهروندان با تبعات مالی اختلال و قطعی اینترنت مواجه شده‌اند و میزان این خسارت ۹۲۰ میلیون دلار تخمین زده شده است. همین موضوع باعث شده تا ایران در جایگاه چهارمین کشور با بیشترین میزان خسارت مالی ناشی از قطعی اینترنت قرار بگیرد. آمارهای تخمینی ارائه شده توسط امین کلاه‌دوزان، رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیک در خصوص گردش مالی کسب و کارهای فضای مجازی جالب توجه است: «در سال ۱۴۰۰ اندازه کل بازار تجارت الکترونیکی رسمی کشور ۱۲۳۰ همت (هزار میلیارد تومان) بوده است. بررسی مرکز از چند روش و ترکیب آنها مانند بررسی تراکنش‌های بانکی درگاه‌ها، سرشماری از صفحات فروش اینستاگرام و نیز از طریق تحلیل اقتصاد کلان نشان می‌دهد که مجموع تراکنش مالی در فضای شبکه‌های اجتماعی در سال ۱۴۰۰، عددی بین ۶۸ تا ۷۵ حد اکثر ۳۵ همت بوده است؛ یعنی روزانه بین ۹۵ تا ۱۰۵ میلیارد تومان. نکته مهم اینکه این گردش در حدود سه درصد کل اندازه اقتصادی تجارت الکترونیکی کشور است. اما از سوی دیگر باید به نظر داشت که تعداد این کسب و کارها در حدود ۳۰۰ هزار برآورد می‌شود و عدد اشتغال آن بین ۴۰۰ تا ۶۰۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود. البته این تعداد اشتغال به معنی اشتغال تمام‌وقت نیست و از اکثر این صفحات به عنوان شغل مکمل یا درگاه ارائه مکمل استفاده می‌شده است. این را هم باید بدانیم که عمده کسب و کارهای مستقر در شبکه‌های اجتماعی جزء کسب و کارهای خرد به

حساب می‌آیند و از این جهت تعداد افراد دخیل در این کسب و کارها به نسبت تعداد کسب و کارها تعداد نسبتاً زیادی است که آن هم به خاطر کوچک بودن عمده این کسب و کارهای اینستاگرامی بوده است.» کلاه‌دوزان در واکنش به این گزاره که «آمار خسارت روزانه ارائه شده در این مدت توسط برخی مراکز و نهادها، بعضاً تا روزانه ۱۰۰۰ میلیارد تومان نیز بوده است» گفت: «برآوردهای ما بر اساس آمار رسمی کشور تهیه می‌شود. این آمار در چند نوبت با لایاش و بررسی شده و به طور مرتب در سال‌های اخیر منتشر شده است. اکنون هم می‌بینیم این آمار و ارقام فاصله معناداری با آنچه در فضای احساسی جامعه بیان می‌شود، دارد. به هر حال باید فکر جدی و اساسی برای همان کسب و کارهای خردی که از مسائل اخیر آسیب دیده‌اند، داشته باشیم. طرح‌های خوبی هم دست تدوین داریم که بتواند به معیشت آن دسته از کسب و کارها به طور خاص کمک کند. البته این ارقام مربوط به سال ۱۴۰۰ است و احتمالاً در شرایط کنونی رشد قابل توجهی داشته. گفتنی است که این مشاغل به دلیل محدودیت‌ها و فیلترینگ گسترده، متحمل هزینه‌های گزاف جانبی نیز می‌شوند. بنابراین در این روزگار سخت و نابسامان اقتصادی، حفظ امنیت صاحبان کسب و کارهایی که به لطف فضاهای مجازی و اینترنتی شکل گرفته‌اند، باید در اولویت مسئولان مربوطه باشد.

سالی که با اختلال گذشت

مردم ایران اکثره‌های سال گذشته را با اختلال در اینترنت سپری کردند.

و همچنین از تکرار چندباره که منجر به وهن مقام معصومین می‌شود نیز بپرهیزد. عدم توجه به این اصل منجر شد تا صدای انتقاد علیه پناهیان بلند شود. صدای انتقادی که از سمت دلسوزانی همچون شیخ حسین انصاریان بیرون آمد. این روحانی باسابقه و معتبر در بین مردم در سخنرانی نسبت به استفاده از واژه گوشت تلخ توسط پناهیان معترض شد و در انتقادی شدید گفت: «بلد نیستید روی منبر پیغمبر نشینید، حرام است.» پس از این انتقادات پناهیان برای دیدار با انصاریان به حسینیة همدانی‌ها رفت و تصاویر ماندگاری از این دیدار منتشر شد. این دیدار از این جهت که نشان‌دهنده پذیرش اشتباه توسط پناهیان و احترام او به جایگاه و سن و سال منتقدی که تجربه بیشتری از وی دارد، درس‌آموز محسوب می‌شود و می‌توان از آن به‌عنوان نمودی از اخلاق عملی یاد کرد.

درسی که پناهیان به واعظان داد

پناهیان به واسطه خلاقیتی که در فرم بیان به کار می‌گیرد توانسته مخاطبان بسیاری در جامعه را به خود جذب کند. این توانایی اما مسئولیت‌آفرین نیز محسوب می‌شود. فردی که در جامعه صاحب تریبون محسوب شده و سخنانش ضریب پیدا می‌کند باید به این نکته توجه داده شود که هرگونه خطای او در بیان یا شدت بیشتری جامعه را درگیر می‌کند، به همین دلیل حتی رسانه‌های معاند نیز به کمین امثال پناهیان نشسته تا هرگونه اشتباه او را ضریب دهند. گاهی همین رسانه‌ها که تمام ارکان و شعائر دینی را مورد وهن قرار می‌دهند در قامت دفاع از دین ایفای نقش کرده و به تعبیر کاتولیک‌تر از پاپ به دنبال بیرون کشیدن مو از ماست می‌شوند. لذا اینکه برخی رسانه‌ها نیز ممکن است به دنبال تخریب وجهه پناهیان باشند امری غیرمعقول نیست که نیاز به تفسیر داشته باشد اما چنین فضاسازی‌هایی نه تنها از مسئولیت امثال پناهیان نکاسته بلکه بر آن افزوده و لزوم دقت در استفاده از کلمات را بیشتر می‌کند. از آنجایی که اشتباهات واعظان مطرح ضریب اجتماعی وسیعی دارد هرگونه خطا در مورد آنها نیز نیاز به عذرخواهی و اصلاح سریع دارد. کنش چند روز اخیر پناهیان اما نشان داد که او از این آزمون سربلند بیرون آمده است. پس از جنجال‌های به وجود آمده پس از اظهارات پناهیان، او ضمن آنکه اشتباه خود را پذیرفت برای دلجویی به دیدار شیخ حسین انصاریان رفت. احترام پناهیان به انصاریان به‌عنوان بزرگ‌تر و منتقد دلسوز برای سایر واعظان مطرح نیز می‌تواند بسیار درس‌آموز باشد. پذیرش اشتباه و احترام به جایگاه بزرگان نشان داد پناهیان در آزمون انتقادپذیری سربلند بیرون آمده است.

آزمونی که سایر تریبون‌داران نیز هرلحظه که در حال خطابه یا نگارش مطلبی هستند ممکن است به آن دچار شوند. بسیاری از سخنرانان ممکن است در یک سخنرانی چندساعته اشتباهات لفظی مرتکب شوند که این اشتباهات به خودی خودی نیاز به عذرخواهی و اصلاح دارد، به‌ویژه اگر که جنبه عمومی گسترده‌ای پیدا کرده و افکار عمومی را جریحه‌دار کرده باشد.

به‌وجود آمده و شرکت ارتباطات زیرساخت اعلام کرده بود به دلیل قطعی فیبر نوری در کشور گرجستان برخی از لینک‌های بین‌الملل ورودی کشور دچار قطعی شده است. پس از بروز این اختلال تمهیداتی در نظر گرفته شده تا بالاتس پهنای باند روی سایر مسیرها انجام شود و پیگیری‌های فنی لازم جهت رفع مشکل در کشور گرجستان نیز در حال انجام است.

بالاخره از چه کسی مطالبه کنیم؟

به دنبال اختلال به وجود آمده، روابط عمومی همراه اول اعلام کرد که امروز هیچ نوع اختلال و افت سرعتی در شبکه این اپراتور وجود نداشته و این شبکه بدون مشکل در دسترس کاربران است. ساعاتی بعد امیر لاجوردی، قائم مقام وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و رئیس سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی اعلام کرد: «با وجود افزایش سطح حملات منع خدمت توزیع شده (DDoS) در یک هفته اخیر، شبکه ارتباطی کشور پایدار است. اگرچه امروز یکی از اپراتورها دارای افت ترافیک بود که باید اطلاع‌رسانی و جبران کند.» شرکت شاتل هم این اختلالات را تایید و اعلام کرد: «به دلیل اختلالات خارج از شبکه، اینترنت دچار افت سرعت شده است.» نت‌بلاکس نیز اختلال اخیر در اینترنت ایران را تایید کرده و در توییتی نوشت: «شاخص‌ها نشان می‌دهند از اوایل صبح امروز، اختلال متوسطی در اینترنت ایران بر چندین شبکه تاثیر می‌گذارد. بررسی این رویداد ادامه دارد.» در تصویر رادار منتشرشده توسط نت‌بلاکس، اختلال در اپراتورهای شاتل، مبین‌نت و افرانت دیده می‌شود. شرکت ارتباطات زیرساخت هم که پیش از این اعلام کرده بود هیچ اختلالی در شبکه زیرساخت کشور وجود ندارد و احتمالاً مشکل از یکی از اپراتورها است. بنابراین همچنان مشخص نیست که مسئول این اتفاق کیست؟

عمادالدین پابنده، پژوهشگر آزمایشگاه داده و حکمرانی در خصوص سردرگمی کاربران برای مطالبه کم و کیف اینترنت گفت: «مشخص نیست که اساساً مردم، کاربران و کارها مطالبه تضمین پایداری کیفیت اینترنت و شبکه را از چه کسی داشته باشند و اینکه باید از چه نهادهایی مطالبه کنند؟ شاید درست‌تر این باشد که اپراتورها و پراویدرها به واسطه پروانه و مجوز و قدرالسهم و امثالهم بالاخره با دولت و سازمان تنظیم مقررات طرف هستند، مطالبه کم باید از سازمان تنظیم مقررات و شرکت زیرساخت باشد نه اینکه خیلی راحت بخواهند مسئولیت را از خود سلب کنند و به دیگری ارجاع دهند. به طور مثال نمی‌شود وقتی فلان چاه زیرساختی یکی از شرکت‌ها یا برق یکی از دیتاسنترها می‌بی‌بی‌اس‌های یکی از اپراتورها دچار مشکل می‌شود فقط اپراتور را مسئول دانست یا مثلاً در بحث سرقت کابل، اپراتور مسئول نیست. در اینها باید به واسطه یک نظام تعهد متقابل بتوانند سطح کیفیت پایداری را تنظیم کنند که یکی از مشکلات اصلی ما همین اختلال و ناپایداری است.